

Una mica de música per a l

Amb el títol *T'odio, amor meu* Dagoll Dagom, la companyia que lidera Joan Lluís Bozzo, es disposa a traslladar a l'escena i en versió musical l'obra de l'escriptora, periodista i poetessa americana Dorothy Parker, un dels personatges més singulars de l'escena americana d'entreguerres, amiga-enemiga d'escriptors com Scott Fitzgerald i Ernest Hemingway, animadora infatigable de les tertúlies del famós hotel Algonquin, membre "executiu" de la seua "taula redona" i *enfant terrible* de la crítica novaiorquesa. En el món del teatre encara ressona la seua frase sobre l'actuació de Katherine Hepburn en una obra: "Va recórrer tota la gamma d'emocions, de la A a la B". Incisiva, mordaç, amiga dels seus amics i contrincant ferotge dels seus adversaris, la figura de Dorothy Parker esquitxa una bona part de la vida intel·lectual i social de la Nord-amèrica d'aquest segle, en camps com el teatre, la moda, el cinema, la literatura i la crítica, encara que la seua obra es redueix

Dagoll Dagom amb els relats de Dorothy Parker, Àngels Gonyalons i 'Germans de sang' o un Sondheim al Centre Dramàtic són alguns del menús musicals per a la present temporada.

a dos llibres de contes, *La soledad de las parejas* i *Una dama neoyorquina* i un llibre de poemes. Tot i això la seua figura és imprescindible i d'inevitable revalorització. I prova d'això és l'últim film del realitzador Alan Rudolph, que ja ens va parlar d'un altre grup d'intel·lectuals americans en *Els moderns*, i que ara ha triat la Parker i els seus contemporanis com a argument cinematogràfic per al seu nou film presentat en el darrer festival de Canes, i amb Bridget Fonda en el paper de l'escriptora.

Diu John Keats, autor de la biografia *Dorothy Parker, la importància de viure* que "fa temps el món era nou i brillant i Dorothy Parker era una de les persones més noves i brillants que l'habitaven. Era dona màgica, encantadora, que duia dins seu dos tipus de màgia. La seua primera qualitat màgica fou que ningú va poder considerar-la desapassionadament, i l'altra, fou que ningú no va poder mai definir-la amb exactitud". Però, qui era aquesta dona que es disputaven els clans i famílies

ARXIU

La nova formació de Dagoll Dagom, amb Nina i Pep-Anton Muñoz. La companyia es disposa a traslladar a l'escena i en versió musical una obra de la periodista i escriptora nord-americana Dorothy Parker.

liss Parker

més influents per a les seues festes? Rica i famosa, nascuda en una benestant família jueva que havia prosperat fent negocis en la indústria tèxtil, expliquen que en complir els disset anys va declarar: "Prometeu-me que no envelleiré mai".

Dorothy Parker, una dama de Nova York.

El seu vertader nom era Dorothy Rothschild i va nàixer a Nova York el 22 d'agost de 1893. Òrfena de mare de molt petita, Dorothy Parker seria educada en un de tants col·legis catòlics per a xiques de bona família dels Estats Units. Els seus biògrafs ens descriuen una adolescent rebel, identificada amb les causes feministes que comencen a despuntar i precoç escriptora de versos. Més tard recordaria aquest col·legi com el lloc on, entre altres poques coses, va aprendre a fumar. La seua afició a l'escriptura la conduiria a les publicacions *Conde Nast*, *Vogue* i *Vanity Dair* on entra en contacte amb els periodistes Robert Benchley i Robert Sherwood, amb els quals forma una espècie de trinitat intocable del periodisme local. Els tres adquireixen el costum de dinar a l'Hotel Alonquin, un lloc que reunia una clientela fidel formada principalment pels actors del veí Broadway. Aquest nucli donaria pas amb el temps a una sofisticada tertúlia amb la flor i nata de la intel·lectualitat de la costa est i noms com els escriptors i guionistes Charles MacArthur i Herman J. Mankiewicz –*Ciudadà Kane*–, la futura escriptora de *best sellers* Edna Feber, el còmic Harpo Marx, l'actor Douglas Fairbanks, entre altres fidels del cercle. Dorothy Parker –el seu cognom li venia del primer marit, Edwin Pond Parker– apareixia com la dama enginyosa de la reunió i els seus comentaris punxants en pocs minuts donaven la volta a la ciutat. En una ocasió, en sentir les lloances dedicades a una coneguda dona per un dels contertulis va declarar: "Saben vostès que aquesta dona parla divuit llengües? I que en cap d'elles sap dir no?" Amb els seus companys de ploma, la Parker fou una de les persones que més es va distingir en les protestes contra el judici als anarquistes Sacco i Vanzetti que va commoure la societat americana dels anys vint i que va acabar amb l'execució dels dos revolucionaris.

No sempre la vida li va oferir la seua part més divertida i enlluernadora i el suïcidi cridaria a la seua porta mentre l'alcohol es convertia en el seu millor aliat amb la màquina d'escriure. Després d'uns anys de vi i de roses, el grup va començar a fer aigua. Com va dir un

Dorothy Parker. Una de les veus més brillants del Nova York d'entreguerra, que més tard formaria part dels anomenats "radicals" de Hollywood en una Amèrica governada pel New Deal.

dels membres de la "taula rodona", "un es pot passar tota la vida esmorzant en l'Algonquin". I el cercle va acabar dissolent-se. Uns marxarien a Hollywood, que necessitava guionistes amb l'adveniment del cinema sonor, d'altres deixarien Nova York, i la resta va buscar nous llocs per a esmorzar. El naixement del *New Yorker* li brinda un nou espai on publicar els seus relats i crítiques mentre es guanya una bona reputació literària. Fins i tot comença a obtenir diners en concepte de drets d'autor. La crida de Hollywood finalment arriba i fins allí emigra amb el seu segon marit, el també guionista Alan Campbell. En la Meca del cinema s'han concentrat els millors cervells de Broadway

amb noms com Richard Rodgers, Oscar Hammerstein, Moss Hart, George S. Kaufman, Clifford Odets i sobretot Lillian Hellman amb la qual trava una llarga i profunda amistat que durà fins la seua mort. Lillian Hellman, escriptora i dramaturga, autora d'obres com *The litte foxes*, traslladada a la pantalla com *La loba*, amb Bette Davis, o *The children's hour*, que entre nosaltres s'estrenaria com *La calumnia*, va ser companya sentimental de l'escriptor Dashiell Hammet i amb Dorothy Parker formaria part dels anomenats "radicals" de Hollywood en una Amèrica governada pel New Deal. Davant de l'ascens del nazisme i el feixisme, Parker fou una de les veus que més es van escoltar contra el perill de l'amenaça totalitària a través de la Lliga Antinazi. Un posicionament polític que va tenir greus conseqüències per a ella i per a altres guionistes una volta acabada la guerra. El seu romanticisme esquerrà la va dur a viatjar fins els Països Catalans durant la guerra civil, on escriu *Soldats de la República* durant la seua estada a València, un emotiu relat sobre els soldats del front. Al seu retorn a Hollywood col·labora en la recaptació de fons d'ajuda per a la república espanyola.

No és estrany que l'etiqueta de comunista pesara sobre ella durant la guerra freda i la famosa caça de bruixes promoguda pel senador Joseph McCarthy. L'escriptora es va negar a delatar els seus companys davant del Comitè d'Activitats Antiamericanes. I la seua actitud li va tancar les portes dels estudis de Hollywood. Durant els anys cinquanta, l'estrella de la guionista comença a declinar, problemes econòmics, projectes frustrats, treballs inacabats s'acumulen en el seu historial. La partici-

pació en la comèdia musical *Candide* sobre l'obra de Voltaire i amb música de Leonardo Bernstein acaba d'una manera frustrant i l'obliga a abandonar el projecte. D'altra banda Nova York s'ha convertit en una ciutat desconeguda per a ella. Poc queda de la ciutat que la va coronar com una de les seues reines sense corona. Gran part dels animadors de l'Algonquin havien mort o desaparegut del mapa social i altres noms omplien la "negreta" dels diaris. I els còctels havien deixat de divertir-la. Gràcies a les seues ressenyes de llibres a la revista

Esquire troba una important font permanent d'ingressos fins la seua mort, tot i que l'editor es quedava quasi sempre esperant la seua crítica. Els últims dies els passa sense eixir de l'hotel, només amb la companyia dels seus gossos i una ampolla de whisky. El 7 de juliol de 1967 és trobada morta a l'Hotel Volney. La necrològica del *New York Times* la va recordar com una "dona d'enginy" i l'actor Zero Mostel, l'inoblidable Pseudolus de *Golfus de Roma* i l'escriptora Lillian Hellman s'encarreguen de la cerimònia. Havia mort en la més absoluta pobresa, però va deixar un xec de vint mil dòlars per a Martin Luther King.

'T'odio, amor meu' amb Dagoll Dagom. Per al mes de gener està prevista l'estrena al teatre Victòria de Barcelona del nou muntatge del grup Dagoll Dagom —és a dir, Joan Lluís Bozzo, Anna Rosa Cisqueuella i Miquel Periel—, *T'odio, amor meu*, un espectacle que radiografia el món de la parella a través de les narracions de l'escriptora Dorothy Parker. Per a aquesta nova producció s'han fixat, entre altres, els noms de la cantant Nina i l'actor Pep-Anton Munoz, dos intèrprets que ja han donat prova de les seues aptituds per al musical i que anteriorment havien treballat junts en l'obra *Casem-nos una mica*, un musical d'Stephen Sondheim presentat fa dues temporades a la cartellera barcelonina. Per a aquest espectacle el grup ha recuperat, en paraules dels seus promotors, la línia de *Glups* pel que fa als plantejaments artístics trencada amb musicals "ambiciosos" con *Mar i cel* o *Flor de nit*, obres d'èxit però poc comercials a l'hora de

Angela Lansbury, en 'Sweeney Todd'. Un thriller musical d'Stephen Sondheim que es podrà veure dins de la programació del Centre Dramàtic de la Generalitat de Catalunya.

fer gires a causa dels seus sofisticats muntatges. A més, l'obra, com ha declarat Bozzo, serveix al grup per a "recuperar una manera de fer Dagoll Dagom". A diferència dels anteriors muntatges el grup abandona la fórmula del musical en "estat pur" per combinar els textos i diàlegs de la Parker amb les cançons de Cole Porter, el compositor que posarà l'accent musical al llarg de l'obra. Un altre punt d'afinitat amb els primitius Dagoll és l'absència d'una unitat argumental entesa a la manera clàssica en favor d'un conjunt d'històries encadenades com ocorria en *Antaviana* o el mateix *Glups*.

Per aquest *T'odio, amor meu*, Bozzo i el seu equip s'han rodejat de col·laboradors coneguts de la casa, com el compositor Joan Vives, que s'ocuparà de la direcció musical, arranjaments i una sèrie de fragments o interludis musicals que faran de pont entre les cançons de Cole Porter. Hi són també el tàndem Isidre Prunés i Montse Amenós que el mateix que en anteriors espectacles, dissenyaran el vestuari i l'escenografia. Com a novetat hi ha la incorporació del coreògraf Ramon Oller, un home que ha jugat amb el tema de la parella en les seues coreografies, i que dramatitzarà els números de dansa. Unes coreografies que, en paraules de Ramon Oller, estaran més lligades a una estètica contemporània que a un concepte retro o època del jazz.

'Germans de sang', nou musical d'Àngels Gonyalons. Més d'un crític ha assenyalat la bona salut que el musical com a gènere teatral gaudeix des de fa un temps en la cartellera barcelonina. Un gènere que inevitablement s'acostuma a associar amb el West End londinenc o el Broadway novaiorquès, i sobretot com a poc gratificant per als productors locals. Tot i això ha aconseguit fer-se un lloc entre els gustos teatrals dels barcelonins i vedettes com la Gonyalons o la tot terreny Lloïl Bertran han fet de reclam per al públic. Un autor tan poc estrany entre nosaltres i clau per a la renovació del musical contemporani com Stephen Sondheim— *West Side Story*, *Company*, *Follies* i temes musicals com el celebèrrim "Send the clowns" que servia de sintonia a *Un tomb per la vida*— han merescut l'atenció del gremi teatral que ha posat en escena en els últims temps una antologia musical del compositor, *Tots dos*, i el musical *Casem-nos una mica*. Ara mateix i amb direcció de Mario Gas es troba de gira *Funny thing happened on the way to the Forum* o *Golfus de Roma*, un dels primers musicals de Sondheim i que Richard Lester traslladaria a la pantalla. Precisament els noms de Sondheim i Gas tornaran a reunir-se en la present temporada amb l'obra *Sweeney Todd*, dins de la programació del Centre Dramàtic de la Generalitat de Catalunya. Estrenada en 1979 a Nova York, *Sweeney*

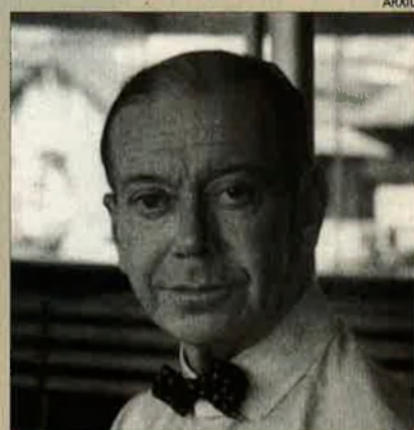
Todd és un musical atípic en forma de *thriller* del segle XIX que conta una truculenta història protagonitzada per un barber assassí amb el paisatge de la revolució industrial britànica. Un musical que, com havia passat amb altres de Sondheim, va significar un trencament en els espectacles de Broadway. La versió catalana anirà a càrrec de Xavier Bru de Sala, un escriptor que ja s'ha enfrontat a altres reptes musicals amb obres com *El Mikado*, l'opereta de Gilbert i Sullivan o *L'òpera de tres rals* de Kurt Weill. Ara per ara el que no sabem és el repartiment i quina actriu serà l'encarregada de protagonitzar el paper que en Broadway interpretava la sempre magnífica Angela Lansbury.

Imminent és també l'estrena de *Dràcula*, èxit dels escenaris argentins que arriba al Palau d'Esports amb un gran aparell publicitari i que ha tingut una laboriosa preparació amb *castings* multitudinaris. Traslladar les aventures del noble vampir a la música i el ball no pareix una empresa fàcil, però n'hi ha exemples com el *Rocky Horror Show*, un divertit i descarat musical inspirat en el mite de Frankenstein i obra de culte dels escenaris d'Amèrica i la Gran Bretanya.

Un muntatge també a punt és *Germans de sang*, que produeix Focus i el Centre Cultural de Sant Cugat, amb direcció de Ricard Reguant, un altre dels "culpables" de la notable presència de musicals en l'escena barcelonina. Reguant compta amb l'èxit de musicals com *Estan tocant la nostra cançó* i *Memory*, tots dos protagonitzats per Àngels Gonyalons. Per al seu nou projecte, que serà estrenat al Teatre Condal, s'anunciava en un principi la presència de l'actriu Amparo Moreno, però finalment estarà protagonitzada per la Gonyalons, en un pa-

Cole Porter, un clàssic del segle XX

Les cançons de Cole Porter serviran de suport musical al nou muntatge de Dagoll Dagom, *Tòdio, amor meu*. Tot un repte per a l'adaptador, que haurà d'enfrontar-se a l'enginy com a lletrista del compositor i inoblidable autor de temes com "Night and day", "I've got you under my skin" o "Anything goes" entre més d'un centenar de cançons repartides entre l'escena i la pantalla, entre el *hit-parade* i el cançoner internacional. Pocs autors han tingut una presència tan notable com l'obra de Porter en el repertori de cantants i musicals del més variat estil. De Frank Sinatra a Ella Fitzgerald, de Marilyn Monroe a Jane Birkin, tots han sentit la seducció d'un autor que, amb Georges Gershwin, representa un dels cims pel que fa a la música popular del segle XX i que ha estat convertit en un clàssic per algunes cantants d'òpera. Si en vida la seua figura va gaudir del reconeixement de la crítica i l'èxit del públic, aquest tribut no ha cessat i molts han estat els joves intèrprets que han volgut acostar-se a la seua música. No és casual que les seues cançons serviren d'excusa per a realitzar un disc col·lectiu amb la plana major del pop i del rock amb objecte de recaptar fons per la lluita contra la sida. I novament sonaren temes com "I love Paris" o "Begin the begin" en les veus tan poc ortodoxes de Les Negresses Vertes o Salif Keita. No hi ha notícies, almenys els cronistes no en mencionen cap, d'una relació d'amistat entre el compositor i l'escriptora, però gràcies a Dagoll Dagom tindrem el plaer d'escoltar unides les "veus" de dos excel·lents narradors de la comèdia humana del nostre temps. Mestres de cerimònia d'una Amèrica que aprenia a ballar *swing*.

Cole Porter. Posarà música a Dorothy Parker.

C. G.

Àngels Gonyalons i l'equip d'actors de 'Germans de sang'. El muntatge el produeix Focus i el Centre Cultural de Sant Cugat del Vallès.

per que s'escapa als que habitualment ens sol oferir. A més hi haurà Joan Croses, Roger Pera, Sergio Zamora, Helena Munné, Gemma Brió, Jaume Mallofré i Jordi Fusalba. Original de Willy Russell, el reeixit autor de comèdies com *Educant Rita* i *Shirley Valentine* i adaptat al català per Albert Mas-Griera, aquest musical es va estrenar en 1983. Ha viatjat pels escenaris de mig món i entre altres intèrprets ha tingut les veus de Kiki Dee, a la qual molts recordaran fent duet amb l'Elton John, la cantautora Carole King o la cantant i actriu Petula Clark. *Blood brothers* o *Germans de sang* segueix la línia d'altres musicals com *West Side Story*, presenta una tragèdia moderna en què dos germans són separats de petits per a seguir en la vida camins oposats i acabar amb un *the end* ple de llàgrimes. Un musical amb format de melodrama que espera la seua estrena el pròxim 20 de desembre. Aquest muntatge continua la trajectòria de Focus de produir musicals dirigits a públic majoritari i que per ara, tants bons resultats els ha donat.

Carles Gàmez